

danivaló akad. A cigányok már kétszer is belekezdtek egy indulóba, lassan elindultak, gondolván, hogy a legények is csak elindulnak, de azok bizony még mindig nem mennek, hiába csalogatják őket. Végül csak elindulnak ők is, lassan, ahogy eddig jöttek, elől a zenészek, ők szépen összefogózkodva s utánuk az édesapák. Most már az a három nős bevonuló is beáll a többi közé, akik eddig a feleségükkel jöttek a fiatalság után. Az otthoniak egy darabig még nézik a távozókat, az öregek lassan szétszélednek, a fiatalság pedig sorbaáll s énekelve vonul be a faluba.

Népi köszöntések Kalotaszegről és vidékéről. A református lelkészek újabban mindent megtesznek, hogy erdélyi magyar népünk körében meghonosítsák a *Békesség Istentől* köszönési módot. A népryelvkutatás szemszögéből nézve a dolgot, a lelkészek igyekeznek megváltoztatni falusi népünk régi, őseitől örökölt köszönési formáit. Minthogy nem tudni, mi lesz az eredménye ennek a törekvésnek, nem árt följegyezni egyebek mellett a népünk körében ma még dívó köszönési módokat.

Kalotaszeg és vidéke népryelvi térképének helyszíni gyűjtőmunkáját végezve, lejegyezgettem a népi köszönési formákat is. Zsobokon például kétféle köszönési mód dívik. Az öregebbektől a régi *Isten ágya (ágyom) meg!* köszönés hallható, a fiatal nemzedék viszont így köszön: — *Jó reggét (napot, estét, iccákát) aggyon Isten!* Az előbbit így fogadják: *Ágya meg az Isten kédet is!*, az utóbbira pedig így: *Aggyon Isten kédnek (kédeknek, magának, magiknak, neked, nektek) is!* Ugyanígy köszönnek Magyarlónán is: — *Jó reggét aggyon Isten! Aggyon Isten jó reggét!* vagy csak röviden *Aggyon Isten!* Az idősebbek itt is az *Isten ágyom meg!* és *Ágya meg az Isten!* köszönési móddal élnek szívesebben. Jákótelkén: *Jó reggét aggyon Isten! — Aggyon Isten jó reggét!* vagy *Aggyon Istem magának is!* Bádokban: *Aggyan Isten jó napot! — Aggyan Isten!* — feleli a köszöntött. Vagy: *Isten ágyom meg! — Ágyom meg az Isten!* Ha a mezőn dolgozók mellett halad el valaki, a rendestől eltérőleg köszön. Zsobokon: — *Isten ágya a munkájikat, magikat! — Ágya Isten a magikéval égyütt!* Magyarlónán: *Ágya meg az Isten a munkájikat s magikat is! — Ágya meg az Isten a magikét is az egisz világgéval égyütt!* Bádokban viszont így: *Isten ágya meg a munkát és az embereket! — Viszont kívánnjuk nektek is!* Jákótelkén: *Az Isten ágya még a munkájukat!* Vagy: *Az Isten segítje magokat a munkára!* Ha a háziak éppen asztalnál ülnek, ismét másképp köszön a belépő. Zsobokon pl. ilyen esetben így köszönnek: *Isten ágya meg a frustukikat (ebígygyiket, vacsorájikat), magikat is! — Ágya meg kédet is!* feleli a gazda.

MÁRTON GYULA

Egy eltűnt fejrmegeyi település: Lengyelkék. TOMAI LÁSZLÓ a múzeumi levéltárban folytatott kutatómunkája közben egy olyan elpusztult fejrmegeyi településre volt szíves felhívni figyelmemet, amelyet eddig nem tartottak nyilván az e területre vonatkozó munkák.

Lengyelkék neve először, meglehetősen későn, 1712-ben fordul elő a fejrmegeyi H o s s z ú t e l k é v e l kapcsolatos egyik birtokügyben ilyen szövegezésben: „az *Lengyelkeki* hataron az Ringville(en) (?) az hegy vegib(en) az *Ger-gellyfai* ut mellett“ (szántó) [Erd. Nemz. Múz. Jósika hitb. lt. Fasc. XXVII. No. 30]. Ez első említés után mintegy fél századig semmi nyom nem mutat rá arra, hogy itt — mint a szövegezésből sejthető — valóban külön településsel van dolgunk. Egy 1765-ből való, ugyancsak hosszútelki forrásból azonban megint ezt jegyezte ki Tomai: „H o s s z s z u t e l k i H a t á r-

béli *Lengyelkéli Praedium*(an) levő Rátné Erdeje, vagy oláh nyelven Berkuretozj. (!)“ (erdő) [i. h. No. 27]. Egy ugyanez évből való másik forrás már egyenesen külön praediumként említi e települést így: „... Nemes Fejérvármegyében, à *Lengyelkéli Praedium*ban, ... Berku Retzoi nevezetű helyben...” (erdő) [i. h. No. 25].

Ebből a három adatból megállapíthatjuk azt, hogy az egykori erdélyi Fejér megye, ma Alsófehér megye területén a XVIII. században említenek egy *Lengyelkék* nevű praediumot. Ez arra mutat, hogy ott, ha nem is elpusztult falunak, de kisebb elpusztult vagy akkor már jelentéktelenné eső-kevényesedett településnek kellett lennie. Az, hogy ez kétszer Hosszútelkével kapcsolatban, illetőleg e község határán említették, csak arra követhetünk, hogy ennek határába olvadt bele. Az 1712-i forrás ama utalása alapján, mely a lengyelkéli határon lévő szántót a gergelyfáji út mellett valónak mondja, kétségtelen, hogy ennek az eltűnt településnek a Hosszútelkétől éppen északra fekvő Gergelyfája felé eső határrészen kellett feküdnie. Hogy pontosabban hol, azt részben az ezután előkerülő levéltári adatok, esetleg részben helyszíni ismeretek vagy éppen ásatások dönthetik el. A levéltári adatok előkerülése és a helyszíni kutatás egyaránt idő kérdése, hisz a kérdéses terület ma határainkon túl fekszik, s ott van Alsófehér megye levéltára is, ahonnan pedig fontos adatokat remélhetünk.

Mint hogy *Lengyelkék*et nem látom említve a középkori Fejér megye községei, illetőleg települései között,¹ valószínűnek látszik, hogy e település csak a középkor után, a XVI–XVII. századi nagy népiség-mozgalmak idején keletkezett. Nevével kapcsolatban még bátortalanul sem merem megkockáztatni azt az észrevételt, hogy ez a *lengyel* népnévvel és a helynevekben gyakori *kék* 'blau' színnévvel alakul, mert ilyenféle képzésre nem tudok más példát idézni. Még valószínűlenebb lenne az a feltevés, hogy ez a *lengyel* népnév -ke kicsinyítő-képzős többszáma volna. Végeredményben tehát azt mondhatom, hogy a név eredetére nézve semmi biztosnak látszó vélekedést nem fejthetnek ki.

Budunus. A Kolozsvárral tőzsomszédos Szamosfalva mai helynév-anyagából GÁLFFY MÓZES szíves szóbeli közlése nyomán ismerem a címszóul felírt helynevet. Azért fordultam e név esetében kérdéssel a helyszínen ismerős GÁLFFY-hoz, mert történeti forrásokból már ismertem e helynevet. Előfordul ez már 1817-ben a kolozsvári református kollégium levéltárának egyik szamosfalvi összeírásában így: „In *Budunus*“ (szántó) / „In vuru Gyaluluj gya szupra *Budunus*uluj“ (ua.) / „Lá *Budunus* linge perou Csurgouluj“ (ua.). — Még 1841-ből is idézhetem e helynevet „La *Budunus*“ (ua.) alakban (Erdélyi Nemzeti Múzeum lt. Gr. Kornis lt.).

Az a körülmény, hogy e helynév jelzette területen ma is három-négy kút van, meg a község történeti helynévanyagának ismerete világosan rámutat arra, hogy hol kell e rumén helynév magyarázatát keresnünk. Az ide vonható történeti adatok a következők: 1747: „A *Bodonos* kuton túl“ (szántó) / „A *Bodonos* kut mellett“ (ua.) / 1747/1781: „A *Bodonos* Kutan túl az ország uttyán feljül“ (ua.) / „A *Bodonos* Kutan innen Szamosfalva felöll“ (ua.) / „Köves hágon le ereszkedvén a' *Bodonos* kut felé“ (ua.) / „A *Bodonos* kut mellett“ (ua.) / 1759: „A *Bodonos* Kut oldalán“ (ua.) / „a' *Bodonos* Pataka“ (Erd. Múz. Br. Henter lt. Vegyes csomó). 1764: „A *Bodonos* Kút Oldalár“ (ua.) / „A *Bodonos* Kuton fellyül“ (ua.) / „A Csorgon fellyül, vagyis a Bo-

¹ Vö. Iczkovits Emma: *Az erdélyi Fehér megye a középkorban*. Település- és Népiség-történeti Értekezések 2. sz. Bpest, 1939.

donos tetőn“ (ua.) (Josintzi-osztozás ALBRECHT DEZSŐ tulajdonában). 1785: „tul a *Bodonos kuton*“ (ua.) / „A *Bodonos Kuton innen*“ (ua.) / „A *Köves hágón bé ereszkedvén a Bodon kut felé*“ (ua.) / „tul a *Bodonos kuton*“ (ua.) (Erd. Múz. Br. Bornemisza lt. Főoszt. XXIX b. 20). 1793: „A' *Bodonos kútan túl*“ (ua.) (Uo. XXX. 23.). / „a' *Bodomosban* (!) a' *Köves hágón béereszkedve*“ (ua.) / „a *Bodomos* oldalában“ (ua.) (Erd. Múz. Gr. Bánffy I. Nemz. lt.). / XVIII. sz. második fele: „A *Bodonosban*“ (sz.) (Erd. Múz. Br. Henter lt. Vegyes csomó). 1816: „A *Bodonosban*“ (sz.) / „A' *Bodonos Tetőn*“ (Uo. Br. Bornemisza lt. Főoszt. III. 32.).

Nem lehet kétséges, hogy az itt 1747-től magában vagy összetételekben felsorolt *Bodonos* ~ *Bodomos* helynév a mai rumén *Budunuș* és a magyarban ma szintén *Budunus* helynévalak előzője. A magyarban ugyanis van: 1. *bodon*, *bodony*, *bödön*, *bödöny*, *bödöny* 'abroncosos faedény, amelyben vizet, zsírt, vaját, túrót, stb. tartanak' (Szeged, Kecskemét, Visnya Somogy m.); 2. *bodon*, *bödön*, *bödöny* 'kioldvasodott, vagy kivájt faderékrész, amelyet kis kutakban víztartóul alkalmaznak' (Balaton mell., Ormányság, Sima Somogy m., Olaszfalu Veszprém m.); 3. *bödön* 'az egy fatörzsből vájt lélekvesztő la-dik' (Balaton mell.) (Tsz.) köznév. Ezek közül kétségtelenül a 2. jelentésű *bodon* köznév -s képzős származékáról, tehát magyar helynévalakulásáról van itten szó. E köznév megvan vagy megvolt Erdélyben is sok helyt. Így ismerek Háromszékből *Bodon* helynevet 1752-ből Gelencéről, 1744-ből Haralyról.¹ Szilágy megyéből Kucsóról van egy 1559-ből való adatom: *Bodon* (erdő) [PETRI MÓR, Szilágy vm. mon. III, 263 és 730]. Ez kétségtelenül olyan erdőt jelölhetett, amelyben kivájt faderékba felfogott forrás, *Bodonkút* volt. Hadadgyörteleken 1591-ben emlegetnek egy *Bodon kuth* nevű helyt (i. h. 473). Szilágybagoson van *Bodon-kút* nevű kút (i. h. 63). Ilyen helynevet említenek még Érkeserűn, Kisdobán, Magyarbaksán, Magyargoroszlón, és Zsibón² (i. h. I, 261, III, 63, 70, 327, IV, 843 és Nyr. II, 187). Somlyómezőn *Bodon* (Petri III, 542), Szilágybagoson és Tasnádszántón meg éppen *Bodonos* nevű helyt emlegetnek (i. h. III, 63, IV, 668). Ez utóbbi helynévalakot egyébként ismerjük a bihari Pocsajból is (Nyr. IX, 526). Désen ma is van egy *Bodonkút* nevű kút; ezt 1693 tájától emlegetik.³ Gyermekkoromban ez még, ha nem is kivájt faderék segítségével készült, de legalább fával bélelt kút volt; ma nem tudom, milyen. A *bodon* ~ *bodony* és *bodom* köznév ma is ismeretes a Szamosfalva közelében fekvő Kalotaszegen. Az innen ismeretes adatok közül csak egy néhányat említve, idézhetem Magyargyerőmonostorról 1757-, 1765- és 1803-ból a *Bodonos* helynevet. *Bodonoskútat* ismerünk Bánffyhunyadról (1719), Farnasról (1756), Kalotaszentkirályról (1715), *Bodonoskútat* pedig Gyerővásárhelyről (1882) és Magyargyerőmonostorról (1818); az előbbi helyen a jelenkori gyűjtés során GERGELY BÉLA feljegyzett *Bodomost* is. Érdekes ez az 1864-ből Nagypetriről való adat is: „*Bodonos* olahul la Burtuke egy udvas fával el latott kúttól kapta nevét.“⁴ A *borta*: *burtuka* ugyanis (az előbb fel-

¹ Vö. Bogáts Dénes: *Háromszéki helynevek*. Emlékk. a Székely Nemz. Múz. 50 évfordulójára Sepsiszentgyörgy, 1929. 60.

² A zsibói adat a XVII. század elejéről való (Petri IV, 843.).

³ Az adatokat l. tölem: Décs helynevei. ErdTudFüz. 101. sz. 17.

⁴ Az adatokra nézve l. tölem *Kalotaszeg helynevei*. I. Adatok. Kolozsvár, 1942. Helynévmutató és „A kalotaszegi helynévanyag vizrajzi szókinese“ című dolgozatot (Kolozsvár, 1942. 8.—10. Az Erdélyi Tud. Intézet kiad.) — Megjegyzem, hogy 1944. januárjában feljegyeztem a *bodon* köznévet az előbb felsorolt jelentések közül a 2.-ban a kolozsmegyei Választón is.

sorolt jelentések közül a 2.-kal) a vegyes magyar-rumén lakosságú erdélyi terület sok pontján ruménból magyarba átkerült kölcsönszó.

Ez utóbbi esetben a rumén lakosság nem vette át, hanem azonos szemlélet alapján nevezte el, vagy esetleg fordította le a *Bodonos* helynevet *Burtuka*-nak. Szamosfalván azonban átvette magát a helynevet, de magánhangzó-állományában átalakította. Az *o : u* megfelelésre a magyarból ruménebe átkerült szók közül sok példát idézhetünk; ime: *asztalos: astăluș*,⁵ *bolond: bolund*, *csúfol: ciufulește*, *dohányzik: duhănești*, *fojt: fuituiesc*, *fuituie*, *hordó: hurdăuu*, *kostol: costulesc*, *cuștuluiesc*, *cuștului*, *cuștuli*, *koszorú: cusurău*, *nyomorék: nîmuric*, *okos: ocușă*, *torony: torumbu*, *vályog: vaiugă*.⁶

A történeti adatok, a helyszín és a magyar-rumén helynévkölcsönzések hangtörténetének ismerete alapján kétségtelen, hogy a mai rumén *Budunus* helynév egy előbbi magyar *Bodonos* átvételével keletkezett. A Szamosfalván ma a magyaroktól is használt *Budunus* helynév-alak, mint az nagyon gyakori, visszakölcsönzéssel került bele a szamosfalvi magyar helynévkincsbe. Ez, tekintve Szamosfalva lakosságának mai népi megoszlását, egyáltalában nem feltűnő.

Halombok ~ Halambak. A Borsavölgy helynévtörténeti viszonyaira irányuló levéltári kutatásaim során, már több mint egy évtizede, ráterelődött figyelmem e völgy legnagyobb községe, Kolozsborsa helyneveinek a magyar és rumén helynévkölcsönzések és visszakölcsönzések szempontjából rendkívül érdekes történeti helynévanyagára. Mikor aztán 1941-ben az Erdélyi Tudományos Intézet e területet választotta ki első kutatási területéül, a szabad kutatási lehetőségeket felhasználva, a történeti adatok után összegyűjtöttem e falu határának élő helyneveit is. A sok érdekes adat közt¹ az első pillanatra feltűnt a magyar nyelvkalauzaim ajkáról lejegyzett és címszóul írt két helynév-alak, valamint e kettőnek rumén változata, a *Holumburî ~ Holumburile*. — E két alak-pár magyarzatához részint a rumén szókölcsonzések analógiás esetei, részint meg maguk a borsai történeti helynévadatok segítenek hozzá.

MÁRTON GYULA éppen újabban mutatott rá, hogy az erdélyi rumén néprajzi *torumbu*, *-uri*² 'torony' köznéve a magyar határozóragos *toronyból ~ toromból*(l) vagy *toronyba ~ toromba* köznévből tévesen kikövetkeztetett alanyeset.³ A magyarból ruménebe ragos alakban átkerült szók között tárgyragosak is vannak (vö. *but* < m. *bút*, *căput* < m. *kaput*, *tărhat* < m. *terhet*, *tărcat* < m. *tarkát*, *valost* < m. *választ* (L. még DRĂGANU MIKLÓS, Dacoromania IV, 753–4 és MÁRTON, i. h.). Egy magyar ragos *Halomba ~ Halombú*(l) helynévalakból való alakulást tehát már ez analógiák figyelembevételével is lehetők tarthatunk.

Ha azonban tovább menve megvizsgáljuk Kolozsborsa történeti helyneveit, köztük kétségtelen bizonyítékokra találhatunk a *Halombok: Halambak* ∞ r. *Holumburî: Holumburile* alakpár magyar eredetére vonatkozólag. 1621-től a XVIII. század legvégéig kimutatható a *Halomnál, Halom alatt*

⁵ A félkövérrrel szedett hangon van a nyomaték.

⁶ Vö. Márton Gyula: *A román nyelvveltség első három kötetének magyar eredetű anyaga*. Kolozsvár, 1942. 42. l. (Az Erd. Tud. Int. kiadása.) — Márton adatait céljaimnak megfelelően nem egyszer szerkezetből kiszakítva idézem. A magyar és rumén adat közé : tettem.

¹ Ezeknek néhányáról már előbb írtam a Melich-émlékkönyv 363. kk.

² Az Erdélyi Tud. Int. évk. 1940–41: 152. és kny. A félkövérrrel szedett hangon van a hangsúly.

³ I. h. 36. Az ilyen ragos eredetű alakok gyakoriságára nézve l. még tőle MNy. XXXVII, 112 és tőlem MNy. XXX, 166, XXXV, 112; *Néres-Szásznyires... helynévtört. adatai*. EM. 1937: 31 és ErdTudFüz. 91. sz. 33. Melich-émlékek. i. h.

helynév; bár erre gyűjtésben mintegy tíz adat van, a történeti forrásokból kiírt határolásokból úgy látom, hogy ezeknek egyike-másika nem vonatkozatható arra a területre, melyre a *Halombok* és társai vonatkoznak. De már például az 1754-ből ismert „Az *Halomfaron*“ (szántó) adat csaknem kétségtelenül e terület végén, f a r á n lévő hegyrész neve lehetett, annak a résznek neve, amelyet ma *Hetyfarnak* nevez a borsai magyarság. A XVII—XVIII. századból már van három olyan helynévi adat, mely erre a területre vonatkozik; íme: XVII. sz. második fele: „Az *halmoknál*“ (szántó) | 1768: „A *Halmonkon* alol a *Hegy farkánál*“ (ua.) (Múz. Br. Bánffy lt.) | 1789: „az *Halmonk* alatt“ (kaszáló) (Erd. Nemz. Múz. Gr. Gyulai — Gr. Kuun lt.) Volt azonban a határ más, bár közeli részén is hasonló nevű hely; erre vonatkozik a következő két adat: 1768: „A' *Csobájba* a' *Halmok között*“ (szántó) | 1796: „Az also *Csobájak* a' *halmok között*“ (ua.) (Múz. Br. Bánffy lt.) Mint-hogy az említett két századból való számos adat alapján bátran feltehetjük, hogy a magyarban a kérdéses területnek váltogatva *Halom* és *Halmok* alakja volt, a *Halomba* helyhatározó ragos alakból elvonhatott a borsai ruménség egy **Holomb*, illetőleg határozott alakban **Holombu* alakot. Hihető esetleg az is, amit a *torombu* esetében MARRON tett fel, hogy t. i. a helynévnek -ból, népnyelvi *bú(l)* ragos alakjából vált ki itt is a *Holombu* alak. A magyar *Halmok* hatására aztán a borsai rumének is ellátták az így keletkezett helynévalakot a többesszám -uri (*urí*) ragjával. Ezért mutathatók ki már a történeti forrásokból a következő adatok: 1733: „La *Holombur*“ (szántó) | „La *Horumbur*“ (!ua.) (Erd. Nemz. Múz. Gr. Bánffy I. Nemz. lt.) | 1747: „La *Holombur*“ (ua.) (Orsz. Lt. Gr. Teleki lt. Földváry oszt.) | 1792: „La *Holombur*“ (ua.) (Erd. Nemz. Múz. Br. Bánffy Zsigmond conscr.). De ezért van a borsai rumén helynévkincsben ma is *Holomburí* ~ *Holomburile* alak. Hogy kezdetben az egyes számú helyhatározó ragos alakból kikövetkeztetett helynév-alak váltakozott az előbbi idézett -urí többes raggal ellátottal, arra nézve három XVIII. századi alakot is idézhetek; íme: 1747: „La *Holomba*“ (szántó) (Orsz. Lt. Gr. Teleki lt. Földváry oszt.) | 1793: „In Dosz gvin Sosz gye *Holomb*“ (ua.) | „Szubt *Holomb*“ (ua.) [Erd. Nemz. Múz. Gr. Mikó lt.].

Egyébként arra, hogy a magyar többes számot a rumén népnyelv a maga alaktani jelével fejezi ki, tehát mintegy lefordítja, idézhetek két adatot a szolnokdombokai Szásznyíresről: m. *Delek* ~ r. *D'ílakurí*, m. *Holdak*: *Hódak* ~ r. *Holdukurí* (Erd. Múz. 1937: 31, 139, 144 és Erd. Tud. Füv. 91. sz. 33, 47, 52). Itt azonban még érdekesebb az eset, mert a rumén a magyar többesszámú alakot látta el a rumén határozatlan többes -urí jellel. Az efféle azonban a rumén helynévkölesönzések terén egyáltalában nem szokatlan dolog (L. előbb a 2. jegyzetben idézett helyeken).

A címszóul írt magyar helynévalakokat tehát úgy magyarázhatjuk meg, hogy a XVIII. század folyamán nagyon megszaporodott, s ma a falunak mintegy nyolevan százalékát tevő borsai ruménségtől a megfogyatkozottságában levő magyarság gyakran hallotta a *Holomburí* ~ *Holomburile* alakot. Minthogy pedig a magyarság keresztül-kasul való összeházasodás miatt érthetően kétnyelvű, sőt nagyon sok borsai magyar immár jobban beszéli a rumén nyelvet, mint a magyart, a rumén többesszámú **Holomburí* ~ *Holomburí* alakból a rumén többesjel magyarral való helyettesítése révén keletkezett a *Halombok*, illetőleg magánhangzóhasonulással (a borsai magyar népnyelv amúgy is *a-zó!*) a *Halambak* alak.

Bár kétségtelen, hogy az itt vizsgált példa a magyar-rumén kölesönzésnek, illetőleg visszakölesönzésnek nem mindennapi esete, mégis csak helynévgyűjtésünk viszonylagos csekélysége miatt nem tudunk egyelőre az ilyen jelenségre a fentieknél több példát idézni.

Kipőgy. A kalotaszegi Nagypetri 1942-ből való helynevei között jegyezte le GERGELY BÉLA e nevet egy szántóföld neveként (l. tölem Kalotaszeg helynevei, I. Adatok, 306). A név a falu jelentős rumén lakosságának ajkán *Pe Kipeđ* (olv. Pē Kipēgy) alakban él.

E helynév nem lehet más, mint az 1891-ből közölt *Képvölgy* helynév¹ népnyelvi *Kipvőgy* alakjának értelmetlenné vált formája. Az *i-ző* kalotaszegi népnyelvben a *kép* köznévvel alkotott *Képvölgy* helynév előtagja *kíp*-nek, az utótag meg a népnyelvben *völgy* > *vőgy* változással *vőgy*-nek hangzott. Ez a *Kipvőgy* kerülhetett át a ruménbe *ö : ë* hanghelyettesítéssel *Kipved* alakban. Minthogy azonban ez a ruménben értelmetlen volt, az amúgy is egymáshoz közeli helyen képződő kétajkós (bilabialis) *p* + ajak-foghang (labiodentalis) *v* hangcsoport egybeolvadt, s így alakult a mai rumén *Kipeđ* illetőleg előljáróval *Pe Kipeđ* 'a Képvölgyön' helynév. A faluban többségben lévő ruménség ajkáról aztán a falu magyar lakossága többször hallhatta az újabb rumén *Kipeđ*, mint a régebbi magyar *Kipvőgy* alakot. Így a rumén helynév-változat hatására a magyarban is *Kipőgy* alakult. Megjegyzem azonban, hogy elősegíthette ez alakulást az a hangtani helyzet is, amelyre előbb, a rumén helynév-alak elváltozása okának megvilágításakor rámutattam.

Kortoris ~ Kurturis. A nádasmenti Egeres rumén helynevei között jegyezte fel GERGELY BÉLA e két helynév-változatot mint a magyar *Körtéjes* helynév rumén megfelelőjét (erdős, kaszálós területre vonatkozó helynév).

A rumén helynévalakok magyar eredete nem kétséges; a magyar helynévből valóban alakulhatott ilyen két, a ruménben egyébként értelmetlen helynévalak, míg a magyar emeből nem keletkezhetett. A magyar helynév a mai *körte* (~ *körtve*) szó régebbi *körtély* (~ *körtvény*) alakját őrizte meg. A magyar alakra több történeti adatunk van. Előfordul már 1669-ben így: „a *Körtövelyis* oldalban“ (szántó) | „*Körtövelyes* mellett“ (ua.) | „*Körtövelyes* bérczin“ (ua.) | „*Körtövelyesben*“ (ua.). A későbbi adatok ezek: 1738: „*Körvejes* (!) Völgy nevű hely“, 1773: „A *Körtvelyesben*“ (ua.). 1891: „*Körtélyes*“ (l. tölem Kalotaszeg hn. 190 kk.). Az ilyenféle helynév-alakok természetesen nemcsak Kalotaszegen (vö. i. h. Helynévmutató), de az egész magyar nyelvterületen közönségesek.

Az első szótagbeli magyar *ö*: rumén *o* (~ *u*) hangmegfelelés a ruménben ismeretlen *ö* hang helyettesítése révén került bele a rumén helynévbe; az utolsó két szótag az elalaktalanodásnak olyan fokát képviseli, ahol már szabályos változásról, illetőleg megfelelésről nehéz beszélni. Mégis megjegyzem, hogy a *Kortoris* második szótagbeli *o*-ja illeszkedéssel könnyen magyarázható, az utolsó szótag *i*-je meg az 1699-i első adat segítségével érthető meg, ha csak ezt az alakot, tekintettel a többire, nem kell a forrás leírójától származó elírásnak tartanunk.

Köhögy. A kalotaszegi Magyarókerke helynevei között 1941 nyarán jegyeztem föl e helynevet egy sziklás erdős hegy neveként. Az alatta elterülő kaszálós részt ugyanekkor „*Köhögy* alatt“, a hegyoldal felső, sziklacsipkészetű részét „*Köhögy* éle“, a sziklavonulat végét „*Köhötyfarka*“ néven hallottam emlegetni (vö. Kalotaszeg hn. 97, 98, 100). A helyszín ismerete alapján nem nehéz a címszóul írt helynevet értelmezni: világos, hogy itt egy *kő*+*hegy* összetételű helynévről van szó. Ennek bizonyosságául idézhető ugyane

¹ Jankó János: *Kalotaszeg magyar népe*. Bp., 1892. 17. — A forrás rövidítését feloldottam.

község határáról 1737-ből „A *Kő hegy* farka alatt“ történeti adat (i. h. 92); 1880 körülről „*Kőhegy*“, 1891-ből „*Kőhegy* a(latt)“ helynevet említenek (i. h.). Ebből a két késői adatból arra következtethetnénk, hogy a *Kőhegy* > *Kőhög*y változás, tehát egyrészt az első szótagbeli *ő* megrövidülése, másrészt meg a második szótagbeli e (ë) > *ö* változás az utóbbi fél század alatt ment végbe. Ez azonban nem kétségtelen, hisz a két utóbbi helynévalak olyan forrásból származik, melynek feljegyzőiről feltételezhető, hogy az akkor már *Kőhög*y ∼ *Kőhög*y-nek hangzó helynevet irodalmiaskodó alakban jegyezték fel.

Magának az utótagnak *hög*y > *hög*y változását nem *ö*-zéses jelenségnek kell tekintenünk, mert hiszen a magyarókeréki népnyelv nem *ö*-ző; itt az előreható ajakhangú (labialis) illeszkedés egyszerű példáját figyelhetjük meg. Az első szótagbeli *ő* > *ö* változás alighanem az összetett helynévnek ilyen illeszkedett alakjában az összetétel elhomályosulásával következett be. Kalotaszeg és vidéke népnyelvi térképének gyűjtése közben GÁLFFY MÓZES és MÁRTON GYULA több helyt is megfigyelt a vegyes, magyar-rumén lakosságú faluk magyar népnyelvében ilyen rövidülés felé hajló mennyiségi változást; ilyen megfigyelést természetesen magam is éppen eleget tettem.

Liderkő. A Kolozsvár közelében lévő Méra határából e helynévre vonatkozólag a következő adatokat idézhetem: 1766 körül, 1768: „A' *Lider kő* alatt“ (szántó). 1864: *Liderkő*. 1941: *Liderkő* (ua.) [vö. Kalotaszeg hn. 241—2, 244, 246]. Kétségtelenül ugyanennek a Magyaránadás felé eső határhelynek folytatása lehetett a nádasi határban az a hely, melynek nevét csak történeti forrásokból ismerem; az 1941-i helyszíni gyűjtés alkalmával GERGELY BÉLA már nem jegyezte fel itt, csak Mérán (l. előbb). Magyaránadás helynevei között a következő adatokat olvashatjuk: 1671: „*Liderkeő* Tetön egi darab mera fele“ (szántó). 1698: „*Liderkő* Tetön“ (ua.) [i. h. 222]. Ez utolsó adatból arra következtethetünk, hogy e helynév eredeti alakja **Liderckő* (∼ *-kő*) lehetett, azonban a *rk* mássalhangzó-kapcsolatból, amint az gyakori hangtani jelenség, a középső hang kiesett. Ez annál is inkább megtörténhetett, mert hisz e mássalhangzó-csoportnak mindenik hangja a képzés helye tekintetében a szájpaddlás alveolaris—mediopalatalis területe között, egymáshoz tehát elég közeli szájpaddlásrészen képződik és így a mássalhangzócsoporthoz egyik hangjára nézve jellegzetes beszélszervi állás az ejtés folyamán könnyen el is sikkadhat. A **Liderckő* > *Liderkő* > *Liderkő* helynév eredetileg olyan hely lehetett, amellyel kapcsolatban valamilyen *lidérc*-hiedelem élt. — A mérai helynév 1941-ben feljegyzett alakjának utótagjában a *kő* a kalotaszegi népnyelvben nagyon gyakori zártabb hangzós alak az irodalmi és köznyelvi *kő* helyett.

Mozsdaj ∼ **Muzsdaj.** A Kolozsvárral tőzsomszédos Szucság határában 1754-ben egy *Mosdaj* (olv. Mozsdaj) nevű erdőt emlegetnek [Kszg. hn. 253]. Ez kétségtelen csak alakváltozata, esetleg csak elírásból eredő formája annak a helynévnek, amelyre nézve im ezeket az adatokat sorolhatom fel: 1628: „*Musdaly* oldalan“ (erdő) / „az *Musdaly* alatt egj kis szakadek“. XVII. sz. második fele: „az *Musdalyon*“ (ua.). 1732: „Poganykut berzen *Musdaly* nevezetű erdő.“ 1765: „*Musdallyan*“ (ua.). 1809: *Musdajos* (ua.) 1941: *Muzsdaj* (ua.) [i. h. 253 kk.]. Ugyanez a helynév előfordul még a kalotaszegi Zsobokon is: 1813: „A' *Mu'sdaj* megett“ (ua.). 1868: *Muzsdaj* ∼ *Musdaly* (szántó) [i. h. 323, 325].¹

¹ A kefelevonatok javítása közben látom, hogy Szucság határában már jóval előbb, 1504-ben is említenek *Muzsdal* nevű erdőt [vö. Csánki V, 417].

Az a helynév, amelyre itt adatokat soroltam fel, a *muzsdal* \sim *muzsdaly* köznévvé alakult; ez egyesek szerint a *Quercus conferta* Kit. magyar neve; egy szatmármegyei feljegyzés szerint ott a kocsánytalan tölgyet (*Quercus sessiliflora* Sm.) nevezik így. Szilágy megyében a *muzsdáj-fa* 'egy tölgyfaj neve'.² — A régiségből a következő adatok idézhetők: 1412: Duo surculi arborum *Musdal* et *quercus*. / Due arbores *Musdal*. 1413: quatuor arbores que *musdal* vulgariter dicerentur [OkISz].

Hogy a szucsági helynév is ezzel a köznévvvel alakulhatott, arra az alaki megfelelőesen túl felhozható az is, hogy Kolozsvár vidékén legalább is a XVIII. század végén ismert volt e fanév. Az Erdélyi N. Múzeumnak egyik osztozó-levelében, mely gr. Csáki Katalin férj. özv. gr. Bethleni Bethlen Miklósné és gr. Haller János osztozkodását örökítette meg, ezt olvastam: „mind a' Szent Lászlói, mind a Kis Fenesi, mind pedig az Oláh Totfalusi Határokon tanáltato Szálas, Makk termő, Tölgyes, Cser, Bükk, *Muzdáj* és más egyéb féle fákkal telyes, elegendes s alábbvaló Bokros Erdők“ [ENMúz. Jósika hitb. Fasc. XXIX. No. 24]. Itt azonban érdekes, hogy a *muzsdajt* a tölgy, cser és bükk mellett mint külön fa-fajtát említik; aligha lehetett tehát a *muzsdaj* itt Kolozsvár környékén valamely tölgyfajta neve. Hogy melyik fát nevezhették így, azt e szöveg alapján természetesen nem tudjuk eldönteni.

Maga a *muzsdaly* köznévv, mint legutóbb N. SEBESTYÉN IRÉN is kimutatta, hihetőleg finnugor eredetű: az ősmagyar **musta-* szótőnek zöngésüléssel keletkezett *muzsda-* alakjából *-l* \sim *-ly* kicsinyítő képzős származék. A **muzsda-*: *muzsdal* között tehát olyan a viszony, mint a *szug* \sim *zug*: *szugoly* \sim *zugoly*, *fiú*: *fial* 'fiueska', *körtve*: *körtvély* (*körte*: *körtély*) és társai között. A magyar **musta* > *muzsda* pontos megfelelője a lappból mutatható ki *miesta*, *miestaga* alakban [vö. SEBESTYÉN, i. h.].

A szucsági és zsoboki *Muzsdaj* \sim ? *Mozsdaj* helynévben tehát egy finnugor eredetű, a köznyelvből már kiveszett szavunk emlékét tartották fenn az oklevelek, és azt őrzi benne a két falu lakossága ma is.

Valkút. B á n f f y h u n y a d helynévanyagában 1792-ből ismerünk egy „*Valkút* elein“ adatot. E helynévnek nyilván *Valkút*-nak olvasandó első fele összetett. Minthogy ugyanis e helynév társaságában ugyanebből az évből „A Valkói tserén“ helynév is előfordul, ebből nyilvánvaló, hogy a *Valkút* helynév előtagjában is a (Magyar) Valkó községnév rejtőzködik. A helynév előbbi alakja tehát **Valkóút* vagy **Valkiút* lehetett; a *Valkó* községnévből *-i* birtokképzővel alkotott melléknévalak Kalotaszegen ugyan leggyakrabban *valkai* (*valkaji*), újabban *valkói* (*valkóji*), de ismerek ugyanonnan *Valki* családnevet is. Ez olyféle alakulás, mint a köz- és irodalmi nyelvben is használatos *Fehéregyháza*: *fehéregyházi*, *Fiátfalva*: *fiátfalvi*, *Zetelaka*: *zetelaki*, *Mogyorókereke*: *mogyorókereki*, vagy a Nagybánya vidékén hallható *Bánya*: *bányi* és társai. — **Valkóút*- vagy **Valkiútnak* egy Magyar-Valkó felé vezető, vagy esetleg egy *Valki* nevű birtokos területén átvezető utat nevezhettek. E két alakból aztán hangüremgszüntető hangkivetéssel lett az 1792-ből idézett alak, így: **Valkóút*: **Valkiút* > *Valkút*. Az ilyen jelenség a kalotaszegi helynévkincsben elég gyakori.

² Az adatokra nézve l. N. Sebestyén Irén: *Fák és fás helyek régi nevei az uráli nyelvekben*. Finn-ugor Ért. 7. (szerk.: Zsirai Miklós). Bpest, 1943. 40. kk.

Vinitis ~ Vinyityis. A szolnok-dobokamegyei Gőc 1834-ből ismert helynevei között egy „In *Vinitis*“ alakú szántót találok; kétségtelen, ugyanennek a helynévnek csak alakváltozata az ugyanabban a forrásban előforduló „La *Vinyityis*“ szántó-név is (Erd. Nemz. Múz. Gr. Bánffy I. Nemz. lt.). Mindkét alakváltozat a forrásban rumén *in*, -ban, -ben' illetőleg *la* -nál, -nél' előljárás alakban szerepel; ez kétségtelen bizonyítéka annak, hogy az öszseírők mindkettőt rumén ajakról jegyezték le.

A helynév azonban nem rumén eredetű. Ha utána nézünk Gőc helynevei között, még 1898-ban is látunk egy *Venyigés* helynevet. Ez azonban kétségtelenül ilyen alakban csak irodalmiaszkodó írásmódra való törekvésből került bele a forrásba (vö. Szolnok Doboka vm. mon. III, 552). Kézírtatos helynévgyűjteményben ugyanis a következő adatokat találok: 1742: az *Venyikes* (Uo.). 1764: „*Venikésben*“ (szántó) „a *Venikés* Patakán“ (ua.) [Uo. Bánffy Farkas conscr.] 1785: „A *Venikésben*“ (uo.) [I. h.]. A magyar helynév a magyar *venyige* '1. galy, ág, vessző; 2. szőlővessző' köznévről régebbi *venike* ~ *venyike* alakját örizte meg. A *venike*-névnek a ma már csaknem teljesen kipusztult gőci magyarság nyelvében lehetett **vinike*, illetőleg képzős alakban ez *í-zó* népnyelvben (a Mezőség jellegzetesen *í-zó* területén fekszik ez a község!) **vinikis* > **vinikis* ~ **vinyikis* > **vinyikis* alakja is.¹ Ennek bizonyosságául idézhetem, hogy az ugyane megyében, Gőctől nem messze lévő Szásznyires helynevei között is akadunk egy ma *Vinyikés*-, ritkábban *Venyikés*-nek ejtett helynévre; különösen ez utóbbi azonban kétségtelenül csak a köznyelvi *Venyigés*-felé közeledő népnyelvi alak, hisz 1898 körülről ugyanennek a helynévnek ismerjük *Vinyikis* alakját is [EM. 1937: 265 és ErdTudFüz. 91. sz. 72]. Valószínű, hogy a gőci helynévnek is volt ilyen *Vinyikis* alakja. Ebből aztán a jésítő közép-erdélyi rumén népnyelvben a *k* jésülése révén könnyen lehetett *Vin'ik'is* is. Bár magam az előbbi alakulás-folyamatot tartom elfogadhatóbbnak, lehet egy lényegében ugyanilyen jellegű változás eredményének tekintenünk az 1834-ben feljegyzett *Vinyityis* ~ *Vinitis* helynevet akkor is, ha a következőkre gondolunk: Az eredetibb *Venikés* ~ **Vinikis* helynévnek *k:t* zárhangcserével alighanem a ruménben keletkezhetett az 1834-ből bizonyítható *Vinitis* alakváltozata, ebből meg ugyancsak jésüléssel a *Vinyityis* helynévalak. A *Venikés* ~ *Venikis* < *Venikis* alakban az *n* jésülése végbemehetett a magyarban a köznyelvi *venyige* alak hatására vagy attól függetlenül a középerdélyi rumén népnyelvben nagyon erősen érvényesülő jésítő folyamat eredménye, tehát visszakölcsönzéssel keletkezett helynévalak is lehet.

Mindenesetre kíváncsiak lehetünk, hogy a csekélyszámú gőci magyarság meg a ruménség megörizte-e máig is, és ha igen, milyen formában örizte meg e helynevet. E kérdésre a — reméljük — rövidesen folytatódó mezőségi helyszíni kutatások adják meg a feleletet.

Virvigyeszka. E különös alakú, talányos helynevet JANKÓ JÁNOS Kalotaszeg helyneveit is közlő néprajzi tanulmányában látom felsorolva az almásmenti Nagy- vagy Váralmás helynevei között így: „Czód, (vagy Virvi-

¹ A *venyige* köznévről a régiségből *venyike* ~ *venike* ~ *vinyike* ~ *vinike* alakja mutatható ki [NySz., OklSz.]; az erdélyi magyar népnyelvből a *venike* (Háromszék) ~ *venyike* (Zilah) ~ *venyike* (Nyárad mell.) ~ *vinike* (Hétfalu, Brassó vm.) ~ *vinyige* (Szilágysomlyó) alakot idézhetni [Tsz.]. A magyar nyelvterület más részeiről ismert alakok közül a helynév magyarázattal kapcsolatban érdekes a tokaji *vinyike* alak [Tsz.]. Ez kétségtelenül Erdélyben, és éppen a Mezőségen is élhet, illetőleg élhetett, csak nincs reá adatunk. — A *venyike* köznévről alkotott helynevek egyébként elég gyakoriak Kalotaszegen is (l. Kalotaszeg hn. Mutató).

gyeszka)“ [i. m. 16]. A felsorolás teljesen értelmetlennek látszik már a () elé került, miatt is. Ha a ()-t elhagyjuk, a „Czöd vagy Virvigyeszka“ felsorolás már valamennyire nyomra vezet; így már sejtethetjük, hogy itt egy *Códeszka* vagy *Virvigyeszka* kettős nevű helyre történik utalás. Az első nevet egészen könnyen értelmezhetjük: ez a Váralmással tőzsomszédos *Cold* falu nevéből és az *észak* 'északos oldal' köznévi népnyelvi változatának birtokragos alakjából keletkezett összetett helynév; így e határrész név a *Cold* felé eső völgynek északos oldalára vonatkozott. Megjegyzendő, hogy ugyanitt 1864-ben említenek „*coldi verőfény*“ nevű helyet is, tehát bátran lehetett **Códeszka*-nak nevezett hely is, habár a történeti forrásokból máshonnan mindeddig nem tudom ezt a helynevet a JANKÓ 1891-ből való egyetlen adatán kívül kimutatni [Vö. Kalotaszeg hn. Mutató].

Ilyenformán a kettős, párhuzamos helynév másika, a *Virvigyeszka* is egyelőre legalább két tagra bontható; az *eszka* itt ugyanolyan népnyelvi alak, mint amilyenre előbb is utaltam. De az előtag is összetett. Egy 1864-ből való forrásban ugyanis ezt olvasom: „A bábonyi fordulóhoz tartozik még az u. n. *Coldi völgynek* észak része¹ vagy oldala, részletei: *vér-völgy észka* román neve *Mesztacia* (erdő, szántó), *Székesáj*, hihetőleg székesalj (kaszáló, szántó), *Ambrus*...“ (uo.). Ebből az idézetből világos, hogy a *Virvigyeszka* helynév előtagja is összetett helynév, benne a *Vér-völgy* alakatlanodott el. Minthogy a tágabb értelemben vett Kalotaszeg e részének magyar népnyelve jellegzetesen *i*-ző, egészen szabályszerű volna egy itt jelentkező **Vír-völgy* helynév,² ebből meg előreható hasonlással könnyen érthető a **Vír-völgyeszka* > *Virvigyeszka* helynév összetett előtagja is. Szinte elkerülte figyelmemet, hogy a *Vír-völgyészka(e)* helynévnek 1941-ben lejegyezték *Vír-völgyészke* alakváltozatát is. Ennek előtagja nyilván hátraható *i* > *ü* hangváltozás, az utótag (*észka*) véghangzója pedig előreható hangváltozás eredményeként csaphatott át a magas hangrendbe.

Bár a helynév magyarozatával kapcsolatban fennebb, 1864-ből idézett szövegből nyilvánvaló, hogy a magyar *Vír-völgyeszka* helynévnek volt párhuzamos román alakja is, nem járhatok távol az igazságtól, ha megkockázatom azt a vélekedésemet, hogy az almási rumenség a román helynévalak mellett használta ritkábban-gyakrabban a magyar helynévalakot is, és így alighanem ez is közrejátszott a magyar helynévváltozat elalaktalanodásához.

Zimola, JANKÓ JÁNOS *Kalotaszeg magyar népe* című művében *Magyarbikal* helynevei között 1891-ben említi a címszóul írt helynevet [i. h. 16]. Ugyanezt egy réti neveként feljegyezte 1941-ben Józsa GERŐ is [l. Kalotaszeg helynevei 71–2]. A helynévre sem e község határának területéről, sem Kalotaszeg más pontjairól nincs egyetlen útbaigazító adatunk sem. Mégis ez első pillanatra értelmetlennek látszó nevet könnyen megmagyarázhatjuk, ha Erdély és a magyar nyelvterület más pontjainak helynévanyagát is tekintetbe vesszük.

Az Erdélyi Tudományos Intézet borsavölgyi kutatómunkája során 1941-ben Kide helyneveinek gyűjtögetése közben jegyeztem fel az *Imala* nevet egy nagyobb, enyhén menedékes szántó- és kaszáló-terület neveként; e terü-

¹ Magam ritkítottam; a rövidítéseket is magam oldottam fel.

² A tőzsomszédos Kispetri határán *Józsa Gerő* 1941 nyarán jegyezte is le egy ilyen nevű szántót [Kszg. hn. 292.]. A Kalotaszeg nádamenti részén fekvő *Méra* határán ugyanezt jegyezte fel *Bergely Béla* [i. h. 246.]. Ez utóbbi község határáról azonban ismerjük 1766 tájáról „A *Vér-völgy* alatt“ (szántó) és 1768-ból „A *Vér-völgy* alatt“ (ua.) történeti helynév-adatot [i. h. 241–2.].

let Kidének Csomafája felé eső részében éppen a határszélen van. Ma nevezik *Imaláb*-nak is; ez az alak azonban csak nyilván téves elvonással a gyakran hallott, illetőleg használt *-ba, -ban* határozóragos alakból keletkezett népetimológias forma. Maga az *Imala* helynév kétségtelenül az *Imola* alakváltozata; a kidei népnyelv ugyanis *a*-zó és így amaz szabályszerű forma ez utóbbiból. Hogy ez így van, mutatják e helynévnek kéziratban lévő gyűjtéséből kijegyzett alábbi adatai: 1724: Az *Imolaban* (szántó). 1770: Az *Imoláb(an)* kaszáló. 1805: az *Imola* nevű helyben (ua.). 1807: Az *Immolá-ban*(!). 1828: az *Immolában*(!) (szántó, bokros hely).

Erdélyre vonatkozó nagy helynévgyűjteményem rendezetlen cédulaanyaga miatt, sajnos, nem tudom felsorolni összes ide tartozó okleveles adataimat; csak egy néhányat tudtam előkeríteni. A legrégebb *Imola* helynevet 1583-ból a háromszéki Bikfalváról ismerem (vö. BOGÁTS DÉNES: Háromszéki helynevek. A Székely Nemz. Múz. Emlékk. Sepsiszentgyörgy, 1929. 57). Ugyaz a forrás 1650-ből Ikafalváról, 1698-ból Lemhényből való *Imola*-t említ [i. h. 61, 64]. Futásfalváról 1760-ból ugyancsak BOGÁTS *Imolahát*, Ikafalváról meg 1800-ból *Imolamező* nevű helyet ismer [i. h. 60—1.]. Más forrásból az udvarhelymegyei Homoródkarácsonfalva helynevei között *Imola* és *Imolakapu* (Nyr. XXV, 527, XXX, 47) helynevet idézhetek. — Úgy látszik, hogy pusztán az Erdélyen kívüli helynévgyűjtés viszonylagos csekélyége miatt nem ismerünk feles számú ilyenfajta helynevet az ország más pontjairól is.¹ Így is idézhetek azonban a biharmegyei Székelyhídról egy *Imojás* nevű kaszálót [Nyr. VI, 239]. Szinte kétségtelenül idetartozik a Gömör- és kishonti Aggtelekről ismert *Imalai rét* [Nyr. VII, 94]; valamivel bizonytalanabban gondolhatunk a diósgyőri *Imolbércz* idetartozására is [Nyr. XI, 288].¹

A Tsz. utalása alapján kétségtelen magyarozatát nyújthatjuk az *Imola* helyneveknek. A Székelyföldről *imola* ~ *imolya* ~ *imoja*, a Csallóközben *imla*, Göcsejből *imolya* alakban ismert tájszó a Tsz. szerint az említett területeken 'hosszú, kemény, csomótlan szárú fű' jelentésben él. Az *Imolá*-k eredetileg tehát ilyen fűvel benőtt határrészekre vonatkozhattak.

Szerintem kétségtelen, hogy a magyarbikali *Zimola* is egy eredetibb **Imolá*-ból keletkezett még pedig úgy, hogy az **az Imola* kapcsolatot szóhatártévesztéssel a *Zimola* alakúnak értelmezhatték. Különösen megtörténhetett ez akkor, mikor az *imola* tájszó köznévi minőségben kiveszőben volt vagy éppen ki is veszett a magyarbikali népnyelvből. Az ilyen esetek a népnyelvben közönségesek. Csak Kalotaszegen két más helynévvel kapcsolatban is kimutattunk hasonló jelenséget. A fiatalon elhunyt GERGELY BÉLA egyik dolgozatában a kisbácsi *Zergehid* esetében mutatott rá arra, hogy ez az *Ergehid* kapcsolatból szóhatártévesztéssel tévesen kikövetkeztetett alak [l. töle Kisbács helynevei. Magyar Népnyelv III (1941), 101 és tölem MNy. XXXVIII (1942), 201—2]; de ugyanilyen a magyarókeréki *Ordományos* alakja is [EM. XLVIII (1943), 99—100; magyarozatára nézve l. még MNy. XXXVI, 137].

Az itt mondottak rávilágítanak a *Zimola* helynév alakulására, de nem mutatnak rá az *Imola* helynévben rejtőzködő tájszó eredetére. Erre a kérdésre azonban egyelőre magam sem tudok feleletet adni.

SZTA

¹ A kefelevonatok javítása közben egyik tanítványom, *Gazda Ferenc* szíves szóbeli közléséből hallom, hogy a háromszéki Kézdi-pojánon egy borvizes forrás környékét nevezik *Imolá*-nak.